

Gramatika čínštiny 2

KSCA005

6

obsah

- směrové slovesné modifikátory dvouslabičné (komplementy)
(jednoslabičné viz 1. semestr ppt 7)
- potenciální forma modifikovaných sloves YD 127, 128, 129

ICL16

就 ve významu „jenom“

Směrový komplement (modifikátor) viz též ppt 7

podzim

- základní sloveso + modifikátor → modifikované sloveso
- do češtiny překládáme zpravidla dokonavým slovesem s předponou
nést → vynést, roznést, přenést, odnést....
jít → vyjít, odejít, přijít, přejít...
- připojují se zejména ke slovesům s významem pohybu
- dva typy: jednoslabičné a dvouslabičné (též jednoduché a složené)

跑

pǎo +

bězhet

下来 xiàlai	přijít dolů
上来 shànglai	přijít nahoru
进来 jìnlai	přijít dovnitř
出来 chūlai	přijít ven
回来 huílai	vrátit se zpět (k mluvčímu)

下去 xiàqu	odejít dolů
上去 shàngqu	odejít nahoru
进去 jìnqu	odejít dovnitř
出去 chūqu	odejít ven
回去 huíqu	vrátit se zpět (od mluvčího)

跑下来 pǎoxiàlai	přiběhnout dolů
跑上来 pǎoshànglai	přiběhnout nahoru
跑进来 pǎojìnlai	přiběhnout dovnitř
跑出来 pǎochūlai	přiběhnout ven
跑回来 pǎohuílai	přiběhnout zpět (k mluvčímu)

跑下去 pǎoxiàqu	odběhnout dolů
跑上去 pǎoshàngqu	odběhnout nahoru
跑进去 pǎojìnqu	odběhnout dovnitř
跑出去 pǎochūqu	odběhnout ven
跑回去 pǎohuíqu	odběhnout zpět (od mluvčího)

Směrový komplement a předmět viz ppt podzim

1) předmět stojí na konci věty (za slovesem i modifikátory)

我拿出来了一本书。 Vytáhl jsem jednu knihu.

2) předmět je vložen mezi složky základního slovesa a modifikátoru

- jednoslabičný modifikátor:

我拿一本书来了。 Přinesl jsem jednu knihu.

- dvouslabičný modifikátor:

我拿出一本书来。 Vytáhl jsem jednu knihu.

我拿了一本书出来。 Vytáhl jsem jednu knihu. (méně běžné)

3) předmět se předsune před sloveso pomocí prepozičního slovesa 把 把

我把**书**拿出来**了**。

Vytáhl jsem (ty) knihy.

把**那瓶啤酒**拿来。

Přines tu láhev piva.

请把**你的东西**都搬出去。

Prosím vystěhuj si všechny svoje věci.

4) předmět se předsune na začátek věty jako tzv. anteponovaný větný člen

书我拿出来**了**。

Knihy jsem vytáhl.

那瓶啤酒我拿来**了**。

Tu láhev piva jsem přinesl.

你的东西都搬出去。

Svoje věci si všechny vystěhuj.

Umístění přípony 了 v různých variantách umístění předmětu:

- jednoslabičný modifikátor:

我拿了一本书来。 Přinesl jsem jednu knihu.

我拿一本书来了。 Přinesl jsem jednu knihu.

- dvouslabičný modifikátor:

我拿出来了一本书。 Vytáhl jsem jednu knihu.

我拿出一本书来。 Vytáhl jsem jednu knihu. (了 se vynechává)

我拿了一本书出来。 Vytáhl jsem jednu knihu.

Směrový komplement a lokativní předmět

- lokativní předmět značí místo, směrem kam děj vyjádřený slovesem směřuje
- Klade se vždy mezi sloveso a modifikátor (u jednoslabičných) nebo mezi oba modifikátory (u dvouslabičných)

你回家去吧!

Vrať se domů!

他们走进教室去了。

Vešli do třídy.

他们跑回学校去了。

Běželi zpět do školy.

没有电车，我们得走回家去。 Tramvaj nejede, musíme se vrátit domů pěšky.

他走进办公室。 Jde do kanceláře. (vlastně jde o dvouslabičný modifikátor, kdy je vynecháno 来/去)

Další složené směrové modifikátory

qǐlai 起来 = „vstát, zvednout se; vstát z postele“

Jako směrový modifikátor vyjadřuje pohyb vzhůru: 站起来 = „postavit se“

蛋糕**发起来**了。 = Dort nabyl na objemu (při pečení) /nakynul. (Může být i 蛋糕**发了起来**。 - viz problém aktér – pozorovatel – dále v tomto ppt)

guòlai 过来 = „přijít, přiběhnout“

Jako směrový modifikátor vyjadřuje pohyb směrem k mluvčímu: 跑**过来** = „přiběhnout“

guòqu 过去 = „projít kolem“ (tj. není to jednoduše protiklad ke **过来** !!!)

Směrový modifikátor – pohyb kolem:

刚才从这边跑**过去**了很多孩子。 Právě tudy proběhla spousta dětí.

Kombinace jednoslabičných směrových modifikátorů 来 a 去

- opakování téhož slovesa s modifikátorem 来 a 去

跑来跑去 pobíhat sem a tam

说来说去 mluvit stále dokola

孩子在门口前面走来走去。 Děti před vchodem chodí sem a tam.

他想来想去，最后还是买了。 Přemýšlel o tom zprava zleva, a nakonec to raději koupil.

Slovesa se směrovou modifikací – rozlišení **aktéra** a **pozorovatele**

Přípona 了 může být hned za slovesem, nebo až za modifikátorem, přičemž platí toto rozlišení:

他们跑上来了。 = Přiběhli nahoru. - **k mluvčímu, mluvčí je aktérem**

他们跑了上来。 = Přiběhli nahoru. - **mluvčí je pozorovatelem**

(Tj. pokud se mluvčí dění neúčastní, pouze ho pozoruje, použije se varianta 2.)

Slovesa se směrovou modifikací – rozlišení **aktéra** a **pozorovatele**

Umístění přípony 了 ve větě s lokativním předmětem se řídí těmito pravidly:

a) Pokud je mluvčí **aktérem děje**, klade se 了 až za modifikátor:

他们跑上山来了。 Přiběhli nahoru na horu. (k mluvčímu, mluvčí je na hoře)

爷爷回家来了。 Dědeček se vrátil domů. (k mluvčímu, mluvčí je doma)

b) Pokud je mluvčí **pozorovatelem** (2 varianty):

他们跑了上山来。 Přiběhli nahoru na horu. (了 se klade přímo za sloveso)

他们跑上了山。 Přiběhli nahoru na horu. (了 se klade za první složku modifikátoru a druhá složka – 来 nebo 去 – se vynechá)

Potenciální forma směřově a výsledkově modifikovaných sloves YD 127, 128, 129

- u směřově nebo výsledkově modifikovaných sloves vkládáme formální atónové morfémy 得 nebo 不 mezi základní sloveso a směřový nebo výsledkový modifikátor
- vyjadřujeme tak schopnost/možnost (kladná potenciální forma) nebo neschopnost/nemožnost (záporná potenciální forma) dosáhnout výsledku **(plynoucí ze subjektivních podmínek mluvčího)**
- u jiných než modifikovaných sloves se možnost/nemožnost uskutečnění děje vyjadřuje pomocí modálních sloves
- nelze je použít ve větách s prepozičním slovesem 把

- výsledkové modifikátory:

做 → 做完 = dokončit, dodělat

做得完 = být schopen/moci dokončit kladná potenciální forma

做不完 = nebýt schopen/nemoci dokončit záporná potenciální forma

Srov.: 不能做完 = nelze to dokončit (vnější důvody, není to ve mně)

- směrové modifikátory:

拿 → 拿下来 = sundat (směrem k mluvčímu)

拿得下来 = být schopen/moci sundat kladná potenciální forma

拿不下来 = nebýt schopen/nemoci sundat záporná potenciální forma

- Tvorba otázky u modifikátorů v potenciální formě:

你做得完吗？ - **jednoduše pomocí koncového 吗**

你做得完做不完？ - **zopakováním kladné a záporné podoby**

Obojí znamená: Zvládneš to? („Jsi schopen to dokončit?“)

Příklady 1:

- 这本中文书你**看不懂**吗? Ty nerozumíš téhle čínské knize? **看不懂** = „nebýt schopen čtením porozumět“; analogicky **听不懂** = „nebýt schopen posloucháním porozumět“; **懂dǒng** = „rozumět“ – samostatné sloveso i výsledkový modifikátor
- **我听不见**。 Neslyším to. **听不见** = „nebýt schopen to uslyšet“.
- 这份炒饭我**吃不完**。 Tuhle porci smažené rýže nesním. **吃不完** = „nebýt schopen sníst“
- 这份炒饭你**吃得完吃不完**? Jsi schopen sníst tuhle porci smažené rýže?
- 他找了半天**找不到**。 Hledal jsem to půl dne, ale nenašel jsem to. **找不到** = „nebýt schopen to najít“

Příklady 2:

坐在这儿你听得清楚听不清楚?

Když sedíš tady, slyšíš jasně? 听得清楚 = „být schopen jasně slyšet“

你没戴眼镜，看得清楚吗？

Nevzal sis brýle, vidíš to jasně? 看得清楚 = „být schopen jasně vidět“

这种手机现在买不到了。

Tenhle mobil se teď nedá sehnat. 买不到 = „nedat se koupit“, „nedat se sehnat“

我怕我做不好这个工作。

Bojím se, že nezvládnou tuhle práci. 做不好 = „nebýt schopen to úspěšně udělat“

Další časté modifikátory:

- 得动/不动 mít dostatek/nedostatek fyzických sil něco udělat (často ve spojení s běhat, chodit, lézt, ale i např. jíst...)

这么重，他一个人搬得动吗？ To je tak těžké, pohne s tím sám? / unese to sám?

等等我，我跑不动了！ Počkej na mě, nemůžu už běžet!

- 她做得好。
- Věta může znamenat:
 - 1) Je schopná to zvládnout. (modifikátor v potenciální formě)
 - 2) Ona to zvládne lépe. (komplement stupně)

Poznáme to pouze z kontextu.

Některé modifikátory se vyskytují jen v potenciální formě

- nejrozšířenější z nich jsou:

- **liǎo 了 (得了/不了) = „být/nebýt schopen něco udělat“** (ve smyslu, že tam jsou nějaké subjektivní faktory proč ano/ne)

např. 吃不了, 吃得了 X ~~吃了~~ **chīliǎo neexistuje**

(být schopen/nebýt schopen sníst)

他那么老, **走得了**那么多路吗? On je tak starý, jak by mohl ujít tak dlouhou cestu! **走得了 = „být schopen jít“**

今晚我有事, **去不了**。Dnes večer něco mám, nemůžu jít [někam jinam].

去不了 = „nebýt schopen jít někam“

- 起 (得起/不起) = „mocht/nemocht si něco dovolit“

např. 买得起, 买不起 x ~~买起~~ neexistuje
(mocht/nemocht si dovolit koupit)

那件衣服是你两个月的工资，买得起吗？

Tenhle svetr stojí tvé dvě výplaty, můžeš si ho dovolit?

这家餐厅太贵了，我们吃不起。

Tahle restaurace je moc drahá, nemůžeme si dovolit tu jíst.

- jí及(得及/不及) = „být schopen/nebýt schopen to časově zvládat“

Nejčastěji ve spojení slovesem lái 来 (stihnout/nestihnout): X 来及 **neexistuje**

早上七点出发来得及来不及? Když budeme vyrážet ráno v 7, stihneš to?

早上七点还来得及, 早一点来不及了。Ráno v 7, to ještě stihnu, ale o něco dříve, to už bych nestihl.

Ale i jiná slovesa: 等不及了。= Už nemůžeme dál čekat.

- xià下(得下/不下) = „být schopen/nebýt schopen něco někam napasovat“

我的车很大, 坐得下八个人。Moje auto je velké, vejde se do něj osm lidí.

坐得下 = „být schopen napasovat k sezení“

我吃饱了, 真的吃不下了。Už mám dost, už fakt nemůžu.

吃不下 = „nebýt schopen do sebe nacpat jídlo“

- POZOR:

Všimněte si rozdílu mezi modifikátorem v potenciální formě a použitím modálních sloves néng 能 nebo kěyǐ 可以 (rozdíl je významný zejména v záporných větách):

这杯啤酒我喝不完。 Tohle pivo nevypiju. (tj. nezvládnou vypít, subjektivní faktor)

这杯啤酒我不能喝。 Tohle pivo nemůžu vypít. (tj. něco mi v tom brání, objektivní faktor)

就 ve významu „jenom“

- stojí před substantivem nebo zájmenem, ty jsou často ve spojení s číslovkou a numerativem

我们班很少，就七个学生。 Naše třída je malá („málopočetná“ – 少), jen sedm studentů.

今天得学习的新汉字很少，就二十个字。 Nových znaků, které se dnes musíme učit, je málo, jen dvacet znaků.

在博物馆人不多，就五十个。 V muzeu lidí nebylo mnoho, jen padesát.